

ROMÂNIA
MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII TINERETULUI ȘI SPORTULUI
UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE LITERE

REALIZĂRI ALE DISCURSULUI CITAT ÎN PRACTICA
JURNALISTICĂ

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC

Prof. univ. dr. Ion TOMA

DOCTORAND

Marius-Ciprian CUCUIAT

CRAIOVA

2010

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

Introducere

1. Evoluția conceptului de *discurs citat*
2. Modele descriptive și explicative ale *discursului citat*
 - 2.1. Introducere
 - 2.2. Influențele contextului politic, social și cultural
 - 2.3. Punerea în raport a discursului
 - 2.4. Crearea unui spațiu enunțiativ aparte
 - 2.4.1. Discursul narativizat
 - 2.4.2. Formele mixte
 - 2.4.3. Incidenta în discursul indirect
 - 2.5. Atribuirea enunțului
 - 2.6. Punerea la distanță
 - 2.7. Premisele unei abordări în continuum
 - 2.8. Organizarea unui continuum
 - 2.8.1. Eterogenitatea tipografică
 - 2.8.2. Eterogenitatea atributivă
 - 2.8.3. Eterogenitatea enunțiativă
3. Prezentare morfo-sintactică și pragmatică a *discursului citat*
 - 3.1. Trăsături morfo-sintactice generale

- 3.1.1. Discursul direct
 - 3.1.2. Discursul indirect
 - 3.2. Încercări de clasificare a verbelor introductive de *discurs citat*
 - 3.3. Situaarea pragmatică a *discursului citat*
 - 3.3.1. Poziția interlocutorilor
 - 3.3.2. Modul de raportare al enunțului
 - 3.3.3. Descrierea modului de enunțare inițial
 - 4. Privire de ansamblu asupra discursului mediatic contemporan
 - 5. Analiza critică a discursului – noi tendințe în abordarea discursului mediatic
 - 5.1. Considerații generale
 - 5.2. Analiza textuală
 - 5.3. Practicile discursive
 - 5.4. Practicile sociale
 - 6. Intertextualitate și *discurs citat* în articolele de știri
 - 6.1. Intertextualitatea – modelul tradițional
 - 6.2. Intertextualitate și presupuziții, modelul analizei critice a discursului
 - 6.3. Intertextualitatea internă – citarea și *discursul citat*
 - 6.3.1. Citarea directă
 - 6.3.2. Citarea strategică
 - 6.3.3. Citarea indirectă
 - 6.3.4. Citarea indirectă transformată
 - 6.3.5. Citarea directă ostensibilă
 - 7. Implicarea publicului în interviurile televizate. Interogația în *discursul citat*

- 7.1. Considerații generale
 - 7.2. Întrebări introductive sau rezumative
 - 7.3. Întrebări delicate și agresive
 - 7.4. Întrebări defensive
8. Moduri de distanțare față de *discursul citat* în practica jurnalistică
- 8.1. Condiționalul ca mod verbal introductor de DC
 - 8.2. Formele înrudite cu *se spune/se zice*
 - 8.2.1. *Se pare că/pare-se, se spune că, se zice că/zice-se*
 - 8.2.2. Forma *așa-zis...*
 - 8.2.3. Structuri de tipul *pretins, prezumtiv* și alte elemente deverbale
 - 8.3. Descrierea *discursului citat* cu structuri din familia *potrivit lui...*
 - 8.4. Forma *dixit* versus *[sic]*

Concluzii

Bibliografie

Cuvinte-cheie: *discurs citat, discurs direct, discurs indirect, continuum discursiv, eterogenitate, discurs mediatic, analiza critică a discursului, intertextualitate, întrebări atribuite publicului, moduri de distanțare.*

Scopul prezentei tezei este de a demonstra că *discursul citat* ocupă o poziție primordială între strategiile verbale pe care mass-media le folosește pentru a-și realiza obiectivele de captare a atenției publicului receptor și de manipulare a acestuia. *Discursul citat* ca procedeu lingvistic are uneori puterea de a modifica percepția publicului asupra unor evenimente sau personaje publice, de a pune receptorul textului citat pe direcția dorită de cel care citează anumite cuvinte, de a oferi cititorului o cale (nu întotdeauna unică și mai ales aproape niciodată cea mai onestă) de interpretare a realității. *Discursul citat* se dovedește a fi un cod expresiv aparte, vital în registrul stilistic al discursului jurnalistic.

Am prezentat mai întâi, în cadrul primului capitol, ***Evoluția conceptului de discurs citat***, percepția retoricii latine asupra opoziției *oratio recta* versus *oratio obliqua* deoarece schimbarea semantică pe care au suferit-o cei doi precursori ai *discursului direct* (DD) și *discursului indirect* (DI) ni se pare edificatoare față de modul de percepere al adevărului și al falsului în discursul social modern. În literatura antică discursul indirect, utilizat ca mod primordial de redare în narațiunea istorică, reprezenta discursul adevărului în timp ce discursul direct, relegat în texte ficționale dialogate, reprezenta falsul care trebuia să creeze iluzia realității. Ori, începând cu secolul al XIX-lea, abordările teoretice ale cuplului DI/DD stipulează exact opusul: discursul direct asimilat prin marcatorii săi tipografici (ghilimele, linie de dialog, etc.) citării fidele devine discursul fidel, discursul citat adevărat și de încredere sau cel puțin care dă iluzia adevărului, în timp ce prin structura sa transformantă, discursul indirect se vede redus la a reprezenta un discurs transpus, modificat, falsificat.

Gramaticile clasice franceze au propus o schimbare majoră de paradigmă în tratarea cuplului DD/DI. În loc să opereze cu noțiuni legate de realitate și ficțiune, sau adevăr și falsitate, aceste gramatici abordează modalitățile de raportare a DC la actanții lingvistici. DD devine un fapt lingvistic eterogen, prezentând două enunțări

independente, două voci distincte. DI este o structură omogenă, un bloc realizat prin asimilarea unei enunțări într-o altă enunțare. Prima enunțare este subiectul unei transformări și nu mai avem de-a face decât cu vocea raportorului. Aceste teorii au dus și la apariția primelor norme deontologice ale citării.

Primul capitol mai discută și noțiunea de Discurs Indirect Liber, formă care însumează orice manifestare mixtă a DC. DIL este cel care introduce formele mixte și care ajută cuplul DD/DI să depășească barierele convenționalului sintactic pentru a ajunge la dimensiunea discursivă a unui fenomen enunțiativ.

Utilizarea în discursul mediatic modern a celor două forme de raportare de bază (discursul direct și discursul indirect) a fost secondată de apariția unor forme mixte, uneori discutabile în utilizare precum și de o răsturnare a valorilor adevărat/fals pe care se presupune că le aveau, ca încărcătură semantică profundă, cele două. Unite, împreună cu unele forme mixte relevante datorită apariției lor frecvente în discursul mediatic, sub denumirea de *discurs citat*, modurile de raportare ale cuvintelor unui terț fac în capitolul al doilea, ***Modele descriptive și explicative ale discursului citat***, obiectul unei analize din perspectiva discursivă a fenomenului.

Am identificat axele de cercetare pe care se poate situa *discursul citat*, pornind de la o definiție generalizantă a acestuia. Ne-am ocupat rând pe rând de punerea în raport a enunțului primar, de modul în care raportorul stabilește un spațiu enunțiativ aparte pentru enunțul pe care îl raportează precum și de modul în care acesta atribuie enunțul primar enunțătorului original.

Am acordat o atenție deosebită unor strategii de punere la distanță a enunțului primar, deoarece acestea se constituie în funcțiuni discursive de manipulare în cadrul discursului mediatic. De aceea, aceste strategii sunt reluate într-un capitol aparte al prezentei lucrări. Toate punctările teoretice menționate mai sus au fost, de câte ori a fost posibil, însoțite de exemple din corpusul de texte studiate, care au subliniat încă o dată faptul că, dincolo de gramaticalitate, consumatorul de texte mediatice se confruntă permanent cu celelalte două fațete ale discursului citat – apartenența și fidelitatea. Pornind de la aceste două trăsături ale discursului raportat am diferențiat la nivel morfo-sintactic, la nivel enunțiativ și la nivel semantic valorile pe care le poate avea raportul dintre discursul citant (enunțarea) și discursul citat (enunțul). Axele de cercetare propuse

au încercat să transforme *discursul citat* într-un **continuum**, adică într-un mod de manifestare mixt al formelor care pot apărea, și care dovedește faptul că nu atât forma gramaticală cât funcția discursivă este importantă atunci când abordăm această structură în cadrul discursului media.

Capitolul al 3-lea, *Prezentare pragmatică și morfo-sintactică a discursului citat*, își propune să treacă în revistă principalele teorii și taxonomii dedicate *discursului citat* la nivel morfologic, sintactic și mai apoi pragmatic. Capitolul face trecerea dintre primele două capitole dedicate discursului citat în transformarea lui din procedeu retoric în structură morfo-sintactică și următoarele capitole care vor integra această structură unui tip discursiv anume și o vor supune unei analize mai profunde din perspectiva enunțului ca act de limbaj.

Prima parte a acestui capitol surprinde tendința gramaticilor tradiționale de a analiza trăsăturile care diferențiază și pun într-o opoziție funcțională DD și DI. Tot acum încercăm să prezentăm cele mai importante moduri de clasificare a verbelor introductive de DC, clasificări preluate din lucrări lingvistice care se alătură mai multor tendințe de analiză. Punctul de plecare pentru toate teoriile, indiferent de școala de analiză de care aparțin, sunt desigur latineștile *verba declarandi*, precursorile verbelor declarative din gramaticile normative. Teoriile citate oferă o punte de trecere între o enumerare de categorii verbale care au ca punct comun posibilitatea introducerii de DC și fenomenul integrării acestora în cadrul lingvisticii discursului.

Tendința de depășire a planului sintactic pentru definirea DC este o trăsătură modernă și actuală a analizei lingvistice și depășirea acestui nivel este confirmată și în cadrul lingvisticii românești. De pildă, în noua ediție a gramaticii Academiei Române, autoarea capitolului dedicat DC abordează acest fenomen din trei perspective: sintactică, semantico-pragmatică și intonațională. Același articol propune și termenul de *verb declarativ secundar*, realizând astfel o categorie nouă, care uneori reunește verbe cu semantism și moduri de operare diferite într-o clasă aparte de verbe introductive de discurs citat.

În cea de-a doua parte a capitolului, aceeași structură a fost prezentată din punct de vedere al analizei pragma-lingvistice. Pragmatic, DC este un mod complex, care depinde pentru realizarea funcțiilor sale discursive de mai mulți factori. Cei mai

importanți factori de realizare sau de eșec ai comunicării realizate prin intermediul *discursului citat* sunt, conform studiului nostru, modul de raportare al unui enunț, descrierea modurilor de enunțare originară și nu în ultimul rând poziția interlocutorilor. Pornind de la poziția interlocutorilor această parte a capitolului a trecut în revistă în mod succint câteva posibile atitudini ale acestora față de gradul de fidelitate al raportării, modul de reproducere și de distanțare precum și atitudinea față de sursa enunțului originar.

Capitolul 4, *Privire de ansamblu asupra discursului mediatic contemporan*, pornește de la premiza că discursul mediatic contemporan are un impact major asupra societății moderne și influențează pregnant alte discursuri care formează cultura umană. Una dintre multiplele manifestări ale acestei culturi este discursul politic. Încă nu a fost propusă o teorie unică de integrare a celor două discursuri (mediatic și politic) într-un continuum coerent și a impactului acestei integrări asupra domeniului social.

Din punct de vedere istoric, inițial discursul mediatic era perceput ca independent față de domeniul politic. Media definea individul ca pe un actant ce respecta contractul social ce se afla la baza societății civile. La acel moment media era percepută ca un sistem autonom de control.

Punctul slab al acestei teorii era eșecul de a integra presa, actanții sociali și publicul receptor în câmpul de relații de putere și de conflicte de interese care definesc de fapt orice interacțiune socială. În realitate discursul media îndeplinește un rol dublu, de obiect de lux (propulsat de piața publicitară) și de instrument de relaționare socială (propulsat cu precădere de discursul politic). În prezent peisajul media devine pluralist și complex, se poate observa chiar și schimbarea naturii sistemului public care se hibridizează. O consecință a acestei hibridizări este trecerea discursului politic din domeniul exclusiv al genului informațional către alte domenii conexe (cum ar fi domeniul de divertisment). De aici apare o problemă actuală cu care se confruntă discursul politic, incapacitatea sa de a stabili o delimitare clară între informația/știre și informația/bârfă.

Ultima parte a capitolului prezintă cu exemple luate din presa centrală românească modul în care discursul mediatic poate nuanța, deforma sau chiar denatura discursul politic pe care îl raportează.

În cadrul majorității lucrărilor de specialitate parcurse, discursul mediatic a fost analizat pe patru niveluri majore: legislația și apartenența, producerea și creativitatea, conținutul textual și consumul acestui tip de discurs. Din punctul de vedere al analizei discursului, relevante sunt mai ales conținutul textual și consumul discursului mediatic. Lingviștii și sociolingviștii au găsit cu ușurință surse de cercetare în cadrul discursului mediatic, și aceasta din mai multe motive. Mai întâi, textele jurnalistice sunt cele mai accesibile ca surse de date lingvistice și prezintă utilizarea limbii ca instrument de comunicare în cadrul unui mod discursiv aparte. Aceste texte sunt deci mărturii vii și de încredere ale practicilor lingvistice la un anumit moment în timp și într-un anumit context socio-politic. Nu în ultimul rând este important și modul în care aceste texte jurnalistice reflectă cultura și pregătirea socio-politică a publicului căruia i se adresează, public care, la rândul său, face din ce în ce mai des obiectul unei cercetări științifice în cadrul analizei discursului.

Din această cauză, în capitolul 5, *Analiza critică a discursului – noi tendințe în abordarea discursului mediatic*, am desprins trei moduri de cercetare științifică ale discursului mediatic, care, diacronic, și-au adus aportul la o tot mai pertinentă analiză a mecanismelor care dau viață textului de presă. Este vorba de analiza de conținut, preferata cercetătorilor în anii 50 ai secolului trecut și care se rezuma la o descriere a conținutului manifest al textului mediatic, analiza discursului, o etapă de tranziție în care textul media se creează pe sine ca un dialog cu societatea, și în final, analiza critică a discursului (ACD), mod de analiză care oferă o abordare duală pentru textul mediatic: aceasta situează într-un context mai larg al exprimării textul pe care îl analizează și consideră sensul textului ca pe o construcție complexă care nu se poate realiza decât prin interacțiunea dintre cei trei agenți primordiali ai comunicării din cadrul oricărui tip de discurs. (este vorba de producător/enunțator, de text și de consumator/receptor).

Am preferat acest mod de analiză deoarece una dintre principalele deziderate ale ACD este să influențeze prin rezultatele cercetării sale practicile și relațiile sociale dintre actanții discursivi, pentru că, din perspectiva acestui mod de analiză, utilizarea limbajului este modelată de societate, dar în același timp discursul jurnalistic produce sau reproduce societatea. ACD analizează și critică puterea socială și reprezentările acesteia explicite și implicite în discursul de presă.

În cadrul acestui capitol am analizat patru teme-cheie ale ACD, care s-au dovedit a fi relevante pentru tratarea în cadrul textelor mediatică a discursului citat. Am analizat succint conceptele de *caracter constituit și creativ al discursului* (din perspectiva romantică și potrivit viziunii materialiste), *putere* (din perspectiva relațiilor sociale oglindite în textul scris), *ideologie* (subliniind importanța discursului jurnalistic ca mediator al acesteia) și *hegemonie* (conform teoriilor gramsciene aplicate domeniului social).

O concluzie care s-a desprins pregnant în cadrul analizei corpusului pe care l-am avut la dispoziție este faptul că discursul media joacă un rol crucial în menținerea autorității de clasă în cadrul sistemului politic. Chiar și o structură gramaticală în aparență neutră cum este *discursul citat* este o piesă importantă din instrumentarul manipulării receptorului de către producătorii discursului mediatic.

Am conchis că ACD reprezintă un instrument perfect de analiză a utilizării concrete a limbii și a structurilor socio-culturale care ne jalonează existența. ACD atribuie trei dimensiuni fiecărui eveniment discursiv, analizând textul mediatic ca pe o prismă cu trei fațete. Textul mediatic este deci *text scris, practică discursivă și practică socială*. În ultima parte a capitolului am trecut rapid în revistă cele trei dimensiuni menționate mai sus, plasând în cadrul practicii discursive modurile în care DC se poate constitui în obiect de analiză pentru ACD.

Capitolul al 6-lea, *Intertextualitate și discurs citat în articolele de știri*, un capitol eminentemente practic al acestei lucrări, începe cu niște considerații sumare în legătură cu intertextualitatea ca mijloc discursiv de promovare a dialogicului. Dialogismul în discurs a făcut ca limba să fie percepută ca un loc conflictual, un teren de luptă pentru mai multe voci. Un mod clasic de realizare a acestui conflict este parodia, transformarea radicală sau superficială a unui text preexistent. Orice text nu este un produs finit ci un mediu pentru interacțiunea dialogică, un mediu mobil și în continuă transformare.

Capitolul ilustrează apoi, cu exemple, principalele două maniere de manifestare a intertextualității (internă și externă) în discursul jurnalistic. Intertextualitatea externă a fost alăturată conceptului jurnalistic de *running story*, în timp ce intertextualitatea internă a fost prezentată și exemplificată în cinci manifestări ale sale: *citarea directă, citarea strategică, citarea indirectă, citarea indirectă transformată și citarea directă ostensibilă*.

O concluzie care s-a impus după examinarea exemplelor din corpus, concluzie întărită de analizele făcute în următoarele două capitole, a fost aceea că elementele transformatoare ale discursului sunt de fapt strategii discursive ce servesc unei retorici de manipulare a publicului prin intermediul discursului jurnalistic. *Discursul citat* este proba clară a actului unui jurnalist de a prelua informații sau opinii dintr-un text anterior și de a le încorpora într-un alt text.

În cazul *discursului citat*, trebuie să luăm în considerare două aspecte majore ale interrelaționării între cele două texte. În primul rând relația dintre citat și original. În orice fel este raportat (direct, indirect, transformat) un citat poate fi mai mult sau mai puțin fidel evenimentului lingvistic pe care se presupune că-l raportează. În al doilea rând, trebuie luată în considerare relația dintre citat și restul textului în care apare acesta. Discursul mediatic nu va fi niciodată obiectiv, etic și moral ci va fi un motor pentru diverse strategii de îndoctrinare și pentru luări de poziție subiective.

Subiectivitate din partea raportorului am constatat și în cadrul capitolului 7, ***Implicarea publicului în interviurile televizate. Interogația în discursul citat.*** Deși în acest caz sursa de exemple nu a mai fost presa scrisă ci televiziunea, nu am putut repera deosebiri majore între cele două planuri jurnalistic în ceea ce privește intențiile manipulative ale raportorului. Mai mult, în cazul interviurilor televizate, raportorii își iau parcă și mai multe libertăți atunci când implică publicul spectator în interviurile pe care le conduc, prin formularea de întrebări pe care le atribuie acestui public.

Acest tip de întrebări are rolul de a-i ajuta pe jurnaliștii de televiziune să se distanțeze de substanța întrebării în sine, să nu-și asume conținutul acesteia. Ceea ce ar putea fi perceput ca o dovadă de profesionalism absolut, adică relegarea oricărei urme de subiectivitate din partea intervievatorului în întrebările adresate interlocutorului este de fapt o tehnică de auto-prezentare, un mod de a aborda incidente specifice în anumite momente-cheie ale interacțiunii dintre participanții la interviu.

Cele trei tipuri posibile de întrebări pe care le-am identificat în cadrul analizei exemplor din corpus au demonstrat în mod clar că nu este vorba în aceste cazuri de echidistanță, sau de profesionalism exemplar din partea jurnalistului intervievator. Este vorba de o atitudine duală a acestuia față de cuvintele prezentate ca o raportare: întrebările din partea publicului sunt pentru raportor un mod de auto-impunere, de

subliniere a valorii profesionale proprii pe de o parte, și pe de alta o ocazie de distanțare de conținutul acestora într-o poziție de auto-apărare.

În concluzie acest tip de întrebări legitimează și neutralizează comportamentul verbal agresiv pe care un intervievator îl poate avea față de cel interviat. Paradoxal, am putut constata că această strategie a întrebărilor adresate din partea publicului este eficientă, nefiind aproape niciodată contestată de interviat. Din contră, acesta, răspunzând de cele mai multe ori acestor întrebări, nu face decât să le valideze presupusa neutralitate. Răspunsurile vin chiar și în cazurile în care întrebările fuseseră considerate, înainte de legitimarea lor prin interesul publicului, ca fiind deplasate sau chiar răuvoitoare.

Ultimul capitol al prezentei lucrări, *Moduri de distanțare față de discursul citat în practica jurnalistică*, a reușit să dovedească că distanțarea de discursul citat îl aduce în prim-plan de multe ori pe vorbitorul original și continuă să sublinieze valența subiectivă a acestui tip de discurs. De exemplu, prin utilizarea *condiționalului* ca mod verbal de raportare, subiectivitatea se manifestă în refuzul raportorului de a-și asuma în vreun fel cuvintele raportate. Pe de altă parte însă am putut constata, în cadrul analizei exemplilor, că structuri cum ar fi *după părerea...* pot fi utilizate și pentru introducerea unui discurs citat cu valoare autoritativă.

Uneori raportorul va recurge chiar la raportarea propriilor cuvinte cu ajutorul unei asemenea structuri, dar utilizând un pronume delocutiv de persoana I, pentru a da o mai mare importanță sau credibilitate propriilor enunțuri. Am mai observat că deși la nivel morfologic aceste moduri de distanțare se identifică în principal cu DD, deci cu citarea fidelă, acest joc al neasumării sau al aducerii în prim-plan a locutorului original slujește din nou influențării receptorului informației.

Acest capitol a arătat de asemenea că raportarea unui discurs din perspectiva distanțării implică o raportare dialectică la actantul lingvistic anterior. O mișcare dublă de distanțare și de asumare activă a enunțului se cristalizează în atribuirea enunțului prin menționarea efectivă a subiectului discursului, oricare ar fi greutatea evaluării critice a raportorului.

Examinând această structură gramaticală plurivalentă și omniprezentă în domeniul de analiză, am demonstrat că formele raportării devin dogmatice și ideologice,

și că ne manipulează în calitatea noastră de receptori. Mai întâi o fac pentru că simbolizează o serie de opoziții binare active în cadrul discursului social (pornind de la cuplul adevărat/fals). Mai apoi pentru că aceste forme condiționează practicile noastre de locutori atunci când, la rândul nostru ne folosim de *discursul citat* în interacțiunile noastre verbale. Și nu în ultimul rând pentru că unii actanți lingvistici ne oferă iluzia că, în cadrul unei raportări, putem înțelege, cuprinde și relua în discursul propriu întreaga încărcătură a cuvintelor unui terț.

Privind prezenta teză în ansamblul său, am reușit demonstrarea faptului că orice formă a *discursului citat*, chiar și DD poate fi modalizat și încărcat de valori semantice subiective în cadrul textelor jurnalistice. Deși în aparență doar DI ar trebui să poarte marca subiectivității raportorului, în practică, orice mod de citare, DD, DI, DIL sau alte forme mixte, sunt motoare de subiectivizare a enunțului citat.

Discursul citat este un mod favorizat de manifestare a acestei subiectivități manipulative deoarece reușește să atribuie unui alt participant lingvistic ceea ce de fapt vrea să ne inducă raportorul. În cadrul discursului de presă raportorul nu citează cuvintele unui locutor originar pentru a furniza receptorului încărcătura semantică sau valoarea locuționară a acestora, ci se folosește în general de aceste cuvinte citate pentru a-și întări o poziție asumată ideologic care ar trebui transmisă receptorului.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. Adam, Jean Michel, Mark Bonhomme, Argumentarea publicitară, Ed. Institutului European, Iași, 2005
2. Ang, Ien, Desperately Seeking the Audience, Routledge, London, 1991
3. Antip, Felicia, Lumea din Ziare, Editura Cartea Românească, București, 1991
4. Antohi, Sorin, Exercițiul distanței. Discursuri, societăți, metode, Ed. Nemira, București, 1997
5. Arrivé, Michel, La Grammaire d'aujourd'hui - Guide alphabétique de linguistique française, Flammarion, Paris, 1986
6. Atton, Chris, Alternative Media, Sage Publications, London, 2001
7. Auroux, Sylvain, André Jacob, Les notions philosophiques, PUF, Paris, 1990
8. Authier, Jacqueline, Les formes du discours rapporté. Remarques syntaxiques et sémantiques à partir des traitements proposés, în DRLAV 17, pp. 1-87, 1978
9. Avram, Mioara, Gramatica pentru toți, Editura Humanitas, București, 1997
10. Bagdikian, Ben, The Media Monopoly, Beacon Press, Boston, 1992
11. Bagdikian, Ben, The New Media Monopoly, Beacon Press, Boston, 2004
12. Bakhtin, Mikail, The Dialogic Imagination, Texas University Press, Austin/London, 1981
13. Bakhtin, Mikail, Speech Genres and other late essays, Texas University Press, Austin, 1986
14. Barabash, T. A., A Guide To Better Grammar, Moscow, 1975
15. Barbu, Iulia, Aspecte retorice ale editorialului ca formă specifică a discursului politic actual, în Limbă și Literatură, III-IV, 2005
16. Barbu, Nicolae I., Toma I. Vasilescu, Gramatica latină, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1969
17. Bălănescu, Olga, Limba de specialitate, Editura Universității din București, București, 2000
18. Bălănescu Olga, Considerații asupra stilului publicistic, Editura Universității din București, București, 2001
19. Bălășoiu, Cezar, Discursul raportat în textele dialectale românești, Editura Universității din București, București, 2004

20. Bejan, Dumitru, Gramatica Limbii Române. Compendiu, Editura Echinox, Cluj, 1997
21. Berelson, Bernard Reuben, Content Analysis in Communications Research, în Berelson, Bernard Reuben, (ed.), Reader in Public Opinion and Communication, The Free Press, New York, pp. 260-266, 1966
22. Bertrand, Claude Jean, (coord.), O introducere în presa scrisă și vorbită, Ed. Polirom, Iași, 2001
23. Bidu-Vrânceanu, Angela et alii, Dicționar de științe ale limbii, Ed. Nemira, București, 2002
24. Blommaert, Jan, Discourse: A Critical Introduction, Cambridge University Press, Cambridge, 2005
25. Blommaert, Jan, The Debate is Open, în Blommaert, Jan, (ed), Language Ideological Debates, p p. 1-38, Mouton de Gruyter, New York, 1999
26. Bogdan-Dascălu, Doina, Limbajul publicistic actual. De la perspectiva funcțională la cea funcționalistă, Ed. Augusta, Timișoara, 2006
27. Bourdieu, Pierre, Ce Que Parler Veut Dire. L'économie des échanges linguistiques, Ed. Fayard, Paris, 1982
28. Bourdieu, Pierre, Televiziunea, jurnalismul și politica, Editura Meridiane, București, 1999
29. Briggs, Asa, Peter Burke, Mass-media. O istorie socială. De la Gutemberg la Internet, Ed. Polirom, București, 2005
30. Bruña-Cuevas, Manuel, Le discours direct introduit par que, în Le français moderne, 54, pp. 28-59, 1996
31. Bruña-Cuevas, Manuel, Changer l'appellation "Style Indirect Libre"?, în Romania, 110, pp. 1-39, 1989
32. Bujor, I. I., Fr. Chiriac, Gramatica limbii latine, Ediția a II-a cu întregiri substanțiale, Editura Științifică, 1971
33. Cazacu, Boris, Despre reacția subiectului vorbitor față de fenomenul lingvistic, în Studii de dialectologie, Ed. Științifică, București, 1966
34. Cerquiglini, Bernard, Le Style indirect libre et la modernité în Langages, 73, pp. 7-16, 1984
35. Charaudeau, Patrick, Grammaire du sens et de l'expression, Hachette, Paris, 1992
36. Charaudeau, Patrick, Le discours d'information médiatique, Ed. Nathan, Paris, 1997

37. Chiricu, Iuliana, *Evaluarea discursului raportat în conversație*, în Rodica Zafiu, Gabriela Stoica (eds), *Limba Română: Teme Actuale, actele celui de al 8-lea colocviu al catedrei de limba română*, Editura Universității din București, București, 2009, pp. 215-222
38. Cicero, Marcus Tullius, *Rhétorique*, Paris, s.a.
39. Clayman, Steven, *From talk to text: newspaper accounts of reporter-source interaction*, în *Media, Culture and Society*, 12, pp. 79-103, 1990
40. Clayman, Steven, *Displaying neutrality in television news interviews*, în *Social Problems*, 35, pp. 474-492, 1988
41. Clayman, Steven, John Heritage, *Journalists and Public Figures on the Air (Studies in Interactional Sociolinguistics)*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002
42. Coman, Mihai, *Mass-media în România post-comunistă*, Ed. Polirom, Iași, 2003
43. Constantinescu - Dobridor, Gheorghe, *Sintaxa limbii române*, Editura Științifică, București, 1998
44. Cornilescu, Alexandra, *English Syntax*, (vol II) Editura Universității București, București 1982
45. Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Albatros, București, 1982
46. Coulmas, Florian, (ed), *Direct and Indirect Speech*, Mouton de Gruyter, Berlin 1986
47. Coulthard, Malcolm, Montgomery, Martin, (eds), *Studies in Discourse Analysis*, Routledge and Kegan Paul, Londra, 1981
48. Coulthard, Malcolm, Carmen Rosa Caldas-Coulthard, (eds), *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*, Routledge, London, 1995
49. Coulthard, Malcolm, *An Introduction to Discourse Analysis*, Longman, London, 1977
50. Cvasnii Cătănescu, Maria, *Retorică publicistică. De la paratext la text*, Editura Universității din București, București, 2006
51. Debray, Régis, *Curs de Mediologie Generală*, Institutul European, Iași, 2007
52. Delaveau, Annie, *La Voix et les bruits. Notes sur les verbes introducteurs du discours rapporté*, în *LINX*, 18, pp. 125-135, 1988
53. Dentith, Simon, *Parody*, Routledge, New York, 2000
54. Diaconescu, Ion, *Sintaxa limbii române*, Editura Enciclopedică, București, 1995

55. Dimitriu, Corneliu, Tratat de gramatică a limbii române. Sintaxa, Institutul European, Iași, 2002
56. Drașoveanu, D.D., Teze și antiteze în sintaxa limbii române, Editura Clusium, Cluj, 1997
57. Dubois, Jean, Dictionnaire de linguistique, Larousse, Paris, 1973
58. Ducrot, Oswald, Tzvetan Todorov, Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage, Paris, 1972
59. Dumistrăcel, Stelian, Discursul repetat în textul jurnalistic. Tentația instituirii comunității fatice prin mass-media, Ed. Univ. Al. I. Cuza, Iași, 2006
60. Dumistrăcel, Stelian, Limbajul publicistic românesc din perspectiva stilurilor funcționale, Institutul European, Iași, 2006
61. Dunbar, Robin Jan, Grooming, gossip and the evolution of language, Harvard University Press, Cambridge, 1996
62. Edmondson, William, Spoken Discourse. A Model for Analysis, Longman, London, New York, 1981
63. Fairclough, Norman, Analysing Discourse: Textual analysis for Social Research, Routledge, London, 2003
64. Fairclough, Norman, New Labour New Language?, Routledge, London, 2000
65. Fairclough, Norman, Media Discourse, Arnold, London, 1995
66. Fairclough, Norman, Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language, Longman, London, 1995
67. Fairclough, Norman, Discourse Representation in Media Discourse, în *Sociolinguistics*, 17, pp. 125-139, 1988
68. Fallows, James, Breaking the News. How the Media Undermine American Democracy, Pantheon Books, New York, 1996
69. Fischer, Iancu, Emanuel Vasiliu, Vorbirea directă și indirectă, în *Limba română*, II, nr.4, pp. 35-40, 1953
70. Foucault, Michel, L'ordre du discours, PUF, Paris, 1971
71. Funeriu, Ionel, Principii și norme de redactare computerizată, Ed. Amarcord, Timișoara, 1998
72. Gabler, Neal, Winchell: Gossip, power and the cult of celebrity, Alfred A. Knopf, Inc., New York, 1994
73. Gabler, Neal, Life the Movie: How Entertainment Conquered Reality, Alfred A. Knopf, Inc., New York, 1998

74. Garrett, Peter, Allan Bell, (eds), *Approaches to Media Discourse*, Blackwell, Oxford, 1998
75. Gee, James Paul, *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*, Routledge, London, 1999
76. Genette, Gerard, *Figures III*, Seuil, Paris, 1972
77. Gerbner, George *On Content Analysis and Critical Research in Mass Communication*, în Manning, Daniel (ed), *People, Society and Mass Communication*, pp. 476-500, The Free Press, New York, 1964
78. Goffman, Erving, *Forms of Talk*, Blackwell, Oxford, 1981
79. Goffman, Ervin, *The Presentation of Self in Everyday Life*, Doubleday, New York, 1959
80. Goffman, Ervin, *Frame Analysis: an essay on the organisation of experience*, Penguin Books, London/New York, 1974
81. Goga, Mircea, *Limba română. Morfologie. Sintaxă. Ghid de analiză morfosintactică*, Editura Limes, Cluj, 2000
82. Goia, Vistrian, *Retorică și argumentare. Note de curs pentru studenții în jurnalistică și științe politice*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2007
83. Golopenția-Eretescu, Sanda, Emanuel Vasiliu, *Sintaxa transformatională a limbii române*, Editura Academiei Române, București, 1969
84. Goodwin, Charles, *Conversational Organization. Interaction between speakers and hearers*, Academic Press, New York, 1981
85. Grevisse, Maurice, André Gosse, *Le Bon Usage*, Ed. De Boeck, Duculot, 1995
86. Groza, Liviu, *Discursul Politic și sloganul publicitar – surse ale frazeologiei românești actuale*, în *Limbă și Literatură*, III-IV, 1999
87. Gruică, Gligor, *Gramatică normativă*, Editura Dacia, Cluj, 1994
88. Guldemann, Tom and Manfred von Roncador, (eds), *Reported Discourse: a meeting ground for different linguistic domains*, Benjamins, Amsterdam, 2002
89. Guțu Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973
90. Habermas, Jurgen, *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*, Massachusetts Institute of Technology, Massachusetts, 1989
91. Habermas, Jurgen, *Etica discursului și problema adevărului*, Grupul Editorial Art, București, 2008

92. Hachten, Willam A., *The Troubles of Journalism. A Critical Look at What's Right and Wrong With the Press.* Lawrence Erlbaum Publishers, London, 2005
93. Hall, Stuart, *The Rediscovery of Ideology: Return of the Repressed in Media Studies* în M. Gurevitch *et alii*, (eds) *Culture, Society and the Media*, Methuen, London, pp. 56-90, 1982
94. Hall, Stuart, *Encoding/Decoding*, în *Culture, Media, Language. Working Papers in Cultural Studies, 1973-1979*, Hutchinson, London, 1980, pp. 128-136
95. Hill, Archibald A., (ed), *Linguistics*, *Voice of America Forum Lectures*, 1968
96. Hristea, Theodor, (coord), *Sinteze de limba română*, Editura Albatros, București, 1984
97. Hutcheon, Linda, *A Theory of Parody: The Teachings of Twentieth-Century Art Forms*, Methuen, New York, 1985
98. Iggers, Jeremy, *Good News, Bad News: Journalism Ethics and the Public Interest*, Westview Press, Boulder, 1999
99. Ionescu, Emil, *Manual de lingvistică generală*, Editura All, București, 1992
100. Ionescu Ruxăndoiu, Liliana, Dumitru Chițoran, (eds), *Sociolingvistica. Orientări actuale*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975
101. Ionescu Ruxăndoiu, Liliana, *Conversația: structuri și strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite*, Ed. All, București, 1995
102. Iordan, Iorgu, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978
103. Jakobson, Roman, *Essais de linguistique générale*, PUF, Paris, 1982
104. Joly, André, Dairine O'Kelly, *Grammaire systématique de l'anglais*, Ed. Nathan Université, Paris, 1990
105. Kapferer, Jean-Noel, *Zvonurile*, Ed. Humanitas, București, 2006
106. Kerbrat-Orecchioni, Catherine, *L'énonciation. De la subjectivité dans le langage*, Ed. Colin, Paris, 1980
107. Kerbrat-Orecchioni, Catherine, *Les actes de langage dans le discours*, Ed. Nathan, Paris, 2001
108. Koppel, Ted, Kyle Gibson, *Nightline: History in the Making and the Making of Television*, Norwalk Crown Publishing, 1996
109. Kovach, Bill, Rosenstiel, Tom, *Warp Speed: America in the Age of Mixed Media*, Century Foundation Press, New York, 1999

110. Larochette, Joe, *Le langage et la réalité. L'emploi des formes de l'indicatif en français*, Ed. Fink, München, 1980
111. Larson, Charles U., *Persuasiunea. Receptare și responsabilitate*, Ed. Polirom, București, 2003
112. Leech, Geoffrey, *An A-Z of English Grammar and Usage*, Longman, London, 1989
113. Leech Geoffrey, Mick Short, *Style in Fiction. A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*, Longman, London, 2007
114. López Muñoz, Juan Manuel, *Quand rapporter, c'est répéter, reproduire, réutiliser* în Actes du XXIIe Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes, Volume VII, Max Niemeyer Verlag Tübingen, Bruxelles, 1998
115. López Muñoz, Juan Manuel, Sophie Marnette, Laurence Rosier, (eds), *Le Discours rapporté dans tous ses états*, L'Harmattan, Paris, 2004
116. López Muñoz, Juan Manuel, *Pour une typologie des verbes introducteurs du discours indirect*, în Estudios de Lengua y Literatura francesas, pp. 149-167, Madrid, 1994
117. Lucy, John A., (ed), *Reflexive Language, Reported Speech and Metapragmatics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993
118. Lukes, Steven, *Power: A Radical View*, Macmillan, London, 1974
119. Maingueneau, Dominique, *Initiation aux méthodes de l'analyse du discours*, Hachette, Paris, 1979
120. Maingueneau, Dominique, *Approche de l'énonciation en linguistique française*, Hachette, Paris, 1981.
121. Maingueneau, Dominique, *Nouvelles tendances en analyse du discours*, Hachette, Paris, 1987
122. Maingueneau, Dominique, *Les termes clés de l'analyse du discours*, Seuil, Paris, 1996
123. Maingueneau, Dominique, *Aborder la linguistique*, Seuil, Paris, 1996
124. Maingueneau, Dominique, *Analyser les textes de la communication*, Nathan, Paris, 2001
125. Maingueneau, Dominique, Patrick Charaudeau, (eds), *Dictionnaire d'analyse du discours*, Seuil, Paris, 2002
126. Maingueneau, Dominique, *Pragmatica pentru discursul literar*, Institutul European, Iași, 2007

127. Mancaș, Mihaela, *Stilul indirect liber în româna literară*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972
128. Manolescu, Nicolae, *Dreptul la normalitate. Discursul politic și realitatea*, Ed. Litera, București, 1991
129. Manoliu-Manea, Maria, *Gramatică, pragmasemantică și discurs*, Ed. Litera, București, 1993
130. Marnette, Sophie, *Speech and Thought Presentation in French: Concepts and Strategies*, John Benjamins, Amsterdam, 2005.
131. Marnette, Sophie, *Aux frontières du discours rapporté*, în *Revue Romane*, 37, pp. 3-30, 2002
132. Martin-Baltar, Michel, *Les verbes transpositeurs du discours rapporté*, în Gauvinet, Hélène, (ed.), *Pédagogie du discours rapporté*, Ed. Didier, Paris, pp.63-72, 1976
133. Matei, Virgil, *Gramatica limbii latine*, Ed. Scripta, București, 1994
134. Mattelart, Armand, *The Information Society*, Sage Publications, London, 2003
135. Matthews, Sean, *Theories, a Reader*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2003
136. McLellan, David, *Ideology*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1986
137. McLuhan, Marshall, *Understanding Media. The Extension of Man*, Gingko Press, New York, 2003
138. McNair, Brian, *Introducere în comunicarea politică*, Ed. Polirom, Iași, 2007
139. Michel, Jacques, *Grammaire de base du latin*, Anvers, 1973
140. Moeller, Susan D., *Compassion Fatigue: How the Media Sell Disease, Famine War and Death*, Routledge, London, 1999
141. Moeschler, Jacques, Anne Reboul, *Dictionar enciclopedic de pragmatică*, Ed. Echinoc, Cluj-Napoca, 1999
142. Monville-Burston, Monique, *Les verbes dicendi dans la presse d'information*, în *Langue française*, 98, Ed. Larousse, Paris, pp. 48-66
143. Nițescu, Marin, *Sub zodia proletcultismului. Dialectica puterii*, Ed. Humanitas, București, 1995
144. Pană Dindelegan, Gabriela, *Teorie și analiză gramaticală*, Editura Coresi, București, 1994
145. Pană Dindelegan, Gabriela, *Elemente de gramatică. Dificultăți, controversate, noi interpretări*, Editura Humanitas Educațional, București, 2003

146. Pânzaru, Petru, Mass-media în tranziție, Ed. Fundației Rompress, București, 1996
147. Pârlog, Maria, Gramatica limbii latine, Ed. All, București, 1996
148. Pember, Don R., Mass Media in America, Macmillan, New York, 1992
149. Pérennec, Marie-Hélène, Les techniques du discours rapporté dans la nouvelle “ Simultan ” d'Ingeborg Bachmann, în Gréciano, Gertrud, Georges Kleiber, (eds), Systèmes interactifs. Mélanges en l'honneur de Jean David, Klincksieck, Paris, pp. 323-333, 1992
150. Petcu, Marian, Tipologia presei românești, Institutul European, Iași, 2000
151. Plano, Jack C., Robert E. Riggs, Dicționar de analiză politică, Ed. Ecce Homo, București, 1993
152. Popescu, Mihaela, Discursul mediatic. Forme de citare în presa scrisă, în Studii și cercetări lingvistice, LVIII nr. 2, Editura Academiei Române, București, 2007
153. Preda, Sorin, Tehnici de redactare în presa scrisă, Ed. Polirom, Iași, 2006
154. Quirk, Randolph, Geoffrey Leech, A Grammar of Contemporary English, Longman, London, 1972
155. Rad, Ilie, (cood.), Stil și limbaj în Mass-Media din România, Ed. Polirom, Iași, 2007
156. Rafferty, Keen, That's What They Said about the Press, Vantage Press, New York, 1975
157. Rey-Debove, Josette, Le métalangage, Ed. Le Robert, Paris, 1978
158. Richardson, John E., Analysing Newspapers. An Approach from Critical Discourse Analysis, Palgrave, Macmillan, New York, 2007
159. Ricoeur, Paul, La Métaphore vive, Ed. Du Seuil, Paris, 1975, trad. rom. Metafora vie, Ed. Univers, București, 1984
160. Robins, Karl, (ed), Programming for People. From Cultural Rights to Cultural Responsibilities, United Nations World Television Forum, New York, 1997
161. Rosier, Laurence, Le discours rapporté. Histoire, théories, pratiques, Duculot, Paris / Bruxelles, 1999
162. Roșca, Luminița, Formarea identității profesionale a jurnaliștilor, Ed. Polirom, Iași, 2000
163. Roșca, Luminița, Producția textului jurnalistic, Ed. Polirom, Iași, 2004

164. Roșca, Luminița, Mecanisme ale propagandei în discursul de informare – Presa românească în perioada 1985-1995, Ed. Polirom, Iași, 2006
165. Rovența-Frumușani, Daniela, Argumentarea. Modele și strategii, Ed. Bic All, București, 2000
166. Rovența-Frumușani, Daniela, Analiza Discursului. Ipoteze și ipostaze, Ed. Tritonic, București, 2004
167. Rusti, Doina, Mesajul subliminal în comunicarea actuală, Ed. Tritonic, București, 2005
168. Sangsue, Daniel, La parodie, Hachette, Paris, 1994
169. Sălăvăstru, Constantin, Discursul puterii, Institutul European, Iași, 1999
170. Schudson, Michael, The Power of News, Harvard University Press, Cambridge, 1995
171. Slama Cazacu, Tatiana, Stratageme comunicative și manipulare, Ed. Polirom, Iași, 2000
172. Slusanschi, Dan, Sintaxa limbii latine, Vol. I, Sintaxa propoziției, Vol II, Sintaxa frazei, Editura Universității București, București, 1994
173. Stati, Sorin, Teorie și metodă în sintaxă, Editura Academiei Române, București, 1967
174. Stati, Sorin, Elemente de analiză sintactică, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972
175. Strauch, Gerard, Problèmes et méthodes de l'étude linguistique du Style Indirect Libre, în Tradition et innovation. Littérature et paralittérature. Actes du congrès de Nancy, Ed. Didier, Paris, pp.409-428, 1975
176. Swan, Michael, Practical English Usage, Oxford University Press, Oxford, 1998
177. Szabo, Lucian Vasile, Libertate și comunicare în lumea presei, Ed. Amarcord, Timișoara, 1999
178. Șerban, Henrieta Anișoara, Limbajul politic în democrație, Ed. Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române, București, 2006
179. Șerban, Vasile, Sintaxa limbii române – Curs practic, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970
180. Teodorescu, Bogdan, Dan Sultănescu, Epoca Băsescu. Integrarea și dezvoltarea României, Ed. Proiect, București, 2007

181. Titscher, Stefan, Michael Meyer, Ruth Wodak, Eva Vetter, *Methods of Text and Discourse Analysis*, Sage Publications, London, 2000
182. Todorov, Tzvetan, *Mikhail Bakhtin. The Dialogic Principle*, Manchester University Press, Manchester, 1984
183. Toma, Ion, *Limba română contemporană*, Editura Niculescu, București, 1996
184. Toma, Ion, *Stilistica funcțională a limbii române*, Editura Universității din București, București, 1999
185. Trandafir, Gheorghe, *Probleme controversate de gramatică a limbii române actuale*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1982
186. Vairel, Hélène, *La présentation matérielle d'un manuscrit*, Nathan, Paris, 2003
187. Van Dijk, Teun, *News as Discourse*, Lawrence Erlbaum Associates Inc., New York, 1988
188. Van Leeuwen, Theo, *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*, Oxford University Press, Oxford, 2008
189. Vasilescu, Mircea, *Mass-comedia. Situații și moravuri ale presei de tranziție*, Editura Curtea Veche, București, 2001
190. Verschoor, Jan Adriaan, *Étude de grammaire historique et de style sur le style direct et les styles indirects en français*, Groningen, 1959
191. Weinrich, Harald, *Le Temps. Le récit et le commentaire*, Ed. Du Seuil, Paris, 1973
192. Wierzbicki, Piotr, *Structura minciunii*, Ed. Nemira, București, 1996
193. Wilmet, Mark, *Grammaire critique du français*, Nathan, Paris, 1997
194. Wilson, Stan Le Roy, *Mass-media/Mass-culture: an Introduction*, McGraw Hill, New York, 1989
195. Zafiu, Rodica, *Verbe de declarație*, în *Limba și literatura română*, XXII, 2, pp.14-17, București, 1994
196. Zafiu, Rodica, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universității din București, București, 2001
197. Zafiu, Rodica, *Limbai și politică*, Editura Universității din București, București, 2007

198. *** , *Gramatica Limbii Române. Volumul II – Enunțul*, Ed. Academiei Române, București, 2005
199. *** , *Gramatica Limbii Române. Volumul II*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966
200. *** , *Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*, Penguin Reference, 1998
201. *** , *Trends in Linguistics, Studies and monographs*, 31, Mouton de Gruyter, Berlin, 1986
202. *** , *Dictionarul ortografic, ortoepic și metaforic al Limbii Române (DOOM)*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2005
203. *** , *Noul dicționar explicativ al limbii române (NODEX)*, Editura Litera, București, 2004